

Noord Egypte

Vorige maand kon u lezen over het opgravingsteam van Cardiff University (Verenigd Koninkrijk) dat in een groot ondergronds tunnelcomplex in Saqqara de mummies van miljoenen honden heeft ontdekt. Het team werkt onder de naam 'The Catacombs of Anubis Project' en staat onder leiding van Paul Nicholson. Interessant om te weten is dat de catacomben al in 1897 zijn ontdekt door de Franse Egyptoloog Jacques De Morgan. Op zijn kaart van de Memphitische necropool duidt hij twee hondencatacomben aan, maar meer informatie was er tot voor kort niet. De nabijheid van de catacomben tot de tempel voor Anoebis uit de vroege Romeinse tijd doet sterk vermoeden dat de catacomben tot de tempel behoorden.

Begin april heeft zich in Gizeh een explosie voorgedaan. Drie jongeren vonden oude munitie zo'n 2 a 3 km in de woestijn achter de piramiden en brachten deze mee terug. Onderweg naar huis ontplofte de munitie, waarbij de drie zich flink verwond hebben. Eén jongen raakte een deel van zijn arm kwijt. De munitie was sinds de Tweede Wereldoorlog verborgen onder het zand, maar is door een recente, flinke regenbui bloot komen te liggen. Bij de ontploffing zijn geen monumenten beschadigd geraakt, daar deze zich een eind verderop bevonden.

Midden Egypte

Een Egyptische expeditie in Lahoen heeft op vrijdag 22 april het werk stil moeten leggen op last van de Egyptische autoriteiten. Het opgravingsteam wordt beschuldigd van het beschadigen van antiquiteiten en onprofessioneel werk. Begin maart werd de opgravingsite al bezocht door een comité, dat ontdekte dat sarcofagen en mummies zwaar beschadigd waren door langdurige en volledig onbeschermde blootstelling aan de elementen na de opgraving. Het comité heeft tevens aangekondigd dergelijke inspecties vaker te zullen uitvoeren bij zowel Egyptische als buitenlandse missies.

Zuid Egypte

Normaal gesproken is Kom el-Hettan vrijwel iedere maand in het nieuws in verband met de vondst van een beeld in de ruïnes van de tempel van Amenhotep III, maar door de revolutie

stamt het laatste nieuws alweer uit januari. Gelukkig kan ik u deze maand weer op de hoogte brengen van een nieuwe ontdekking. Of eigenlijk een herontdekking. Het gaat namelijk om de brokstukken van een kolossaal beeld van Amenhotep III, dat al in de jaren 1970 werd gevonden. Toen waren het de respectievelijk Egyptische en Duitse Egyptologen Baib Habachi en Gerhard Haeny. Na deze eerdere ontdekking verdween het oorspronkelijk 13 meter hoge beeld echter weer onder de grond en werd het dus onlangs opnieuw gevonden door een team van het MSAA (Ministry of State for Antiquities Affairs). Het flankeerde de noordelijke toegang tot de tempel, samen met een soortgelijk beeld dat nog niet gevonden is. Het MSAA is van plan om de brokstukken te restaureren en het beeld in oude glorie te herstellen, hoewel het hoofd nog niet gevonden is. De leider van het opgravingssteam, archeoloog Abdel Ghaffar Wagdi, gaf tevens aan dat het team ook een beeld van Sechmet en van Thot aantrof. Het beeld van Sechmet is van zwart graniet en 185 cm hoog. Het beeld van Thot toont de god in zijn verschijningsvorm als baviaan.

Uit recent onderzoek blijkt dat graf KV44 in het Dal der Koningen de overblijfselen van twee zieke kinderen bevat. Ook liggen er skeletten van vrouwen in het graf, maar opvallend genoeg geen mannen. Het graf werd aangelegd tijdens het Nieuwe Rijk en bestaat enkel uit een schacht en een kamer. Tijdens de 22e dynastie werd het graf hergebruikt voor een vrouw met de naam Tenteker. In de jaren '90 onderzocht een team onder leiding van professor Donald Ryan het graf en trof daarbij de skeletten aan. Een team van het Canadian Museum of Civilization, onder leiding van dr. Jerome Cybulski, onderzocht de skeletten en deed de 'ontdekking'. Geen ander graf in het Dal der Koningen is exclusief voor vrouwen en kinderen gebruikt.

De resultaten van het onderzoek werden tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van ARCE (American Research Center in Egypt) gepresenteerd.

Buiten Egypte

In Tombos (Noord Soedan) zijn vijf ondergrondse ruimtes met skeletten ontdekt. Derdejaars student Antropologie aan de Purdue University (VS) vloog afgelopen nieuwjaarsnacht af naar Soedan om voor dit opgravingsseizoen in te vallen voor haar professor dr. Michele Buzon. Afgezien van skeletten vond het opgravingssteam ook een prachtig gedecoreerde doos, gevuld met amuletten. Het op internet circulerende persbericht maakt helaas niet duidelijk of de amuletten of de decoraties de Egyptische goden Isis, Bes en Hathor afbeelden. Opmerkelijk was dat de arbeiders op een gegeven moment één van de graven niet meer in durfden, omdat schorpioenen bezit hadden genomen van het graf. Pas nadat Schrader ze hoogstpersoonlijk verwijderd had, durfden ze het graf weer in.

Gevolgen van revolutie

Vier oudheden die tijdens de januari-revolutie uit het Egyptisch Museum in Cairo gestolen zijn, zijn weer terug. Het gaat om:

- De bronzen trompet van Toetanchamon met bijpassende houten stopper (JE 62008); gelukkig onbeschadigd;
- Het vergulden houten beeldje van een jagende Toetanchamon op een papyrusboot (JE 60710.1); flink beschadigd, maar grotendeels te restaureren;
- Eén van de tien gestolen sjabtibeeldjes (JE 68982 of 68984) van Toeya en Yoeya; geheel intact;
- Het kopstuk van een waaier van Toetanchamon (JE 62003); één zijde intact, de andere zijde gebroken in 11 stukken, en de staf ontbreekt nog;

De officiële berichtgeving vermeldt niet hoe de voorwerpen zijn teruggevonden, maar op de [website van el-Ahram](#)

wordt een verklaring gegeven. Salah Abdel Salam, een PR-man van het Ministerie van Antiquiteiten, zou de oudheden hebben aangetroffen in een anonieme zwarte tas op een stoel in het metrostation Shubra. Uit angst dat de tas mogelijk een explosief zou bevatten, opende hij de tas en toen vond hij de antiquiteiten. Hier kunt u een filmpje van de persconferentie bekijken:

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/egypt/8446050/Egypt-stolen-Tutankhamen-artefacts-found.html>

De Egyptische autoriteiten in Nuweiba (aan de Rode Zee) hebben donderdag een vrachtwagenchauffeur aangehouden die probeerde 107 faraonische en Islamitische oudheden van Egypte naar Jordanië te smokkelen. De oudheden waren in zijn vrachtwagen verstopt in kartonnen hulzen. Het zou onder meer gaan om 52 amuletten, 5 houten maskers, een koperen vaas en 4 metalen schilden(?).

Op 10 april zijn ten westen van Cairo twee studenten en vier werkmannen opgepakt, op verdenking van illegale opgravingen en smokkel. De mannen werden door soldaten betrapt toen ze die dag aan het graven waren in Beni Suef.

Op dezelfde dag maakte Hawass bekend dat bij de plunderingen van de afgelopen maanden ongeveer 1000 antiquiteiten zijn gestolen, zo blijkt uit een voorlopige inventarisatie. Hier zouden 'geen belangrijke items' tussen zitten, aldus Hawass. Waarschijnlijk rekent hij dan de gestolen schatten uit het Egyptisch Museum in Cairo niet mee. UNESCO en douanes wereldwijd zijn op de hoogte gebracht van de gestolen voorwerpen in een poging om de voorwerpen zo snel mogelijk terug te vinden.

Op 8 april maakte Hawass bekend dat er een tentoonstelling komt over de 25-Januari revolutie. Hierin zullen onder meer replica's van archeologische voorwerpen te zien zijn die volgens Hawass betrekking hebben op de recente revolutie. Hawass neemt hiermee gedeeltelijk het idee over van Tarek el-Awadi, directeur van het Egyptisch Museum in Cairo. El-Awadi wilde in de tentoonstelling oudheden tonen die teruggevonden waren na de plundering van het museum op 28 januari. Hawass kiest echter voor replica's van oudheden die niet betrokken zijn geweest bij de revolutie, maar die volgens hem wel een verband hebben, zoals 'een beeld van de godin van de waarheid en gerechtigheid Ma'at en een beeld van de god van de vrede Osiris,' aldus Mohamed Abdel Fatah, hoofd van de Museumdivisie van het Ministerie van Antiquiteiten. De tentoonstelling zal na Cairo in 14 Europese landen te zien zijn, waaronder Italië, België en Spanje. Na deze Europese toer zal de tentoonstelling permanent neerstrijken in het National Museum of Egyptian Civilization, dat nu nog in aanbouw is.

Op zondag 17 april werd Zahi Hawass, minister van Antiquiteiten, veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf, omdat hij weigerde de beslissing van een andere rechtszaak te respecteren. Toen Hawass nog secretaris-generaal van de Supreme Council of Antiquities was, was hij verwickeld in een rechtszaak over de onteigening van een stuk land. De rechtbank oordeelde in het voordeel van de oorspronkelijke eigenaar en Hawass werd gesommeerd het land terug te geven. Dat deed hij echter niet, wat hem zondag een jaar gevangenisstraf en een boete van € 1200 opleverde. Bovendien moet hij aftreden als minister. Hawass gaat in beroep omdat er monumenten op het stuk land staan en het land volgens hem daarom eigendom van de staat zou moeten zijn. De uitvoering van het vonnis wordt uitgesteld tot na de beroepsprocedure.

Op zijn website (<http://www.drhawass.com/blog/explanation-court-trial-against-me>) geeft Hawass een hele andere versie van het verhaal. Volgens dat artikel zou het om een conflict tussen een boekwinkel in het Egyptisch Museum van Cairo en de SCA gaan. Een dag later, op 18 april, werd zijn beroep goedgekeurd (<http://www.drhawass.com/blog/decision-court-case-against-me>).

Begin april heeft u op deze plaats kunnen lezen over het nieuws dat tijdens de revolutie in

januari jl. een groot aantal oudheden zijn gestolen uit de collectie van de American University of Cairo (AUC). Onlangs werd duidelijk dat er 145 oudheden en 50 replica's worden vermist. De volledige collectie bestond uit ca. 1000 voorwerpen. De vermiste antiquiteiten zijn in 1946 opgegraven door George Scanton in de wijk el-Fostat van Oud Cairo. Onduidelijk is nog steeds uit welke periode ze komen, maar hoewel er zeker ook faraonische oudheden tot de collectie behoren, zijn de gestolen voorwerpen waarschijnlijk Islamitisch.

Eind april kondigde Zahi Hawass aan dat hij beloningen tussen de € 580 de € 5800 uitlooft aan burgers die helpen met het terugvinden van gestolen antiquiteiten. Hawass hoopt hiermee vooral mensen over de streep te trekken die met onverkoopbare gestolen antiquiteiten zitten. Op moment van schrijven worden er nog 33 voorwerpen vermist uit het Egyptisch Museum in Cairo en vele honderden voorwerpen uit sites en opslagplaatsen elders in Egypte.

Het MSAA gaat een nieuwe politiedienst in het leven roepen, gespecialiseerd in de bescherming van musea en monumenten. In hoeverre de nieuwe politie zal verschillen van de reeds bestaande antiquiteitenpolitie is onbekend.

Daarnaast krijgt het MSAA een heuse klachtenafdeling. Archeoloog Magdi el-Ghandour zal de leiding krijgen over deze nieuwe afdeling. Volgens Hawass zal iedere klacht binnen een week beantwoord worden.

Op zaterdag 9 april is het Egyptisch Museum in Cairo even gesloten geweest, nadat het leger twee demonstranten doodschoot in een poging om de demonstranten uiteen te drijven. De volgende dag werd het museum onder extra bewaking weer geopend.

Museumnieuws

Via de onderstaande link kunt u lezen over de laatste vorderingen van de bouw van het Grand Egyptian Museum te Gizeh:

<http://www.drhawass.com/blog/meeting-grand-egyptian-museum-team>

Het Egyptisch Museum in Cairo zal voortaan op vrijdag langer open zijn, zo heeft Zahi Hawass bepaald. Voorheen sloot het museum op vrijdag de deuren om 14:00 uur; dat wordt 16:00 uur. Het museum zal alle andere dagen gewoon tot 17:00 uur open blijven. Omdat het museum iedere dag open is, werden de vroege sluitingsuren op vrijdag gebruikt voor noodzakelijk

onderhoud, maar volgens Hawass zijn de langere openingstijden noodzakelijk om de bezoekersstroom te handhaven. Een opmerkelijk besluit, omdat het toerisme na de revolutie nog lang niet eens op het oude peil is.

Ander nieuws

Hart- en vaatziekten zijn geen modern verschijnsel. Dat is in het kort de conclusie van een jarenlang onderzoek door een team van Amerikaanse en Egyptische artsen en wetenschappers.

Het team ontdekte dat een Egyptische prinses van in de 40 het vroegst bekende geval is van atherosclerose, ofwel aderverkalking. Voorheen werd aangenomen dat deze kwaal veroorzaakt werd door onze moderne, veelal ongezonde levensstijl. Volgens dr. Greg Thomas, die als cardioloog meewerkte aan het onderzoek, zijn de resultaten dan ook "schokkend" te noemen. "Blijkbaar weten we dus nog lang niet alles over de oorzaken van atherosclerose," aldus dr. Thomas. Het team onderzocht tussen 2005 en 2010 met een CT-scanner 52 Egyptische mummies; voornamelijk uit het Egyptisch Museum in Cairo.

In 44 mummies was nog voldoende cardiovasculair weefsel aanwezig en maar liefst 20 daarvan (45%) vertoonden onmiskenbare kenmerken van atherosclerose: ophopingen van calcium in bloedvaten. Leeftijd speelde ook toen een belangrijke rol in de vorming van deze ophopingen, maar de onderzochte mensen waren zelden ouder dan 50 jaar op moment van overlijden. Twee mummies hadden zulke grote calciumophopingen in de haarvaten die het hart van bloed voorzien, dat er volgens de dokters absoluut sprake is van hartziekte. Een daarvan was een man genaamd Djeher (tussen 304 en 30 v.Chr.) en eerdergenoemde prinses (tussen 1580 en 1550 v.Chr.). De doodsoorzaak van de prinses is onzeker, maar haar hartziekte moet haar in elk geval veel pijn bezorgd hebben. De naam van de prinses was mogelijk Ahmoses-Merytamon.

De resultaten van het onderzoek werden gepresenteerd tijdens de 60e jaarlijkse bijeenkomst van het American College of Cardiology in New Orleans en is gepubliceerd in het aprilnummer van *JACC Cardiovascular Imaging*.

Voor meer informatie kunt u ook deze artikels lezen:

- <http://www.medicalnewstoday.com/articles/221204.php>
- <http://news.nationalgeographic.com/news/2011/04/110415-ancient-egypt-mummies-princess-heart-disease-health-science/>
- <http://www.latimes.com/health/boostershots/la-heb-mummies-heart-disease,0,5014594.st>

[ory](#)

De oude Egyptenaren beschouwden meteorieten wellicht als 'ijzer uit de hemel' en gebruikten het mogelijk om wapens van te maken. In februari 2009 ontdekte een team van het Italiaanse Nationaal Instituut voor Astrofysica in Turijn een unieke krater in het uiterste zuidwesten van Egypte. Helaas bleek de site een jaar later geplunderd te zijn en zijn vele meteorieten, uniek studiemateriaal voor geologen, astrofysici, archeologen en Egyptologen, voor forse bedragen te koop aangeboden op online veilingssites zoals Ebay. In [dit interessante artikel](#) kunt u er alles over lezen.

In een poging om het toerisme te stimuleren en wellicht ook om de aandacht af te leiden van de controverses jegens zijn persoon schreef Zahi Hawass op 20 april over de nieuwe sites die hij 'binnenkort' wil gaan openen. Het gaat onder andere om het Serapeum in Saqqara, de Hangende Kerk in Cairo (el-Mu'allaqah), het Suez Museum, het Krokodilmuseum in Kom Ombo, de Nieuwerijkse graven in Saqqara en het bezoekerscentrum in Amarna. De opening van deze sites 'binnenkort' is de laatste jaren al verschillende keren aangekondigd de laatste jaren, dus erg betrouwbaar is deze informatie helaas niet. Tevens gaf Hawass aan binnenkort met nieuwe aankondigingen te komen die zijn blijven liggen als gevolg van de revolutie.

In 2009 werd er in Egypte een wet aangenomen die het maken van replica's van Egyptische antiquiteiten aan banden legde. Dankzij de nieuwe wet is het maken van 1:1 replica's exclusief voorbehouden aan de Egyptische staat. Halverwege april van dit jaar kwam het Egyptische Ministerie van Antiquiteiten (MSAA) met de mededeling dat het de eerste lading replica's inmiddels voor 265.500 euro verkocht heeft aan hotels en resorts in Sharm el-Sheikh. Onder de replica's bevinden zich 130 beelden van Toetanchamon. De productielijn van de MSAA staat onder leiding van Amr el-Tibi en telt 40 kunstenaars. De opbrengsten van deze deal stelt de MSAA in staat de replica's later ook op de lokale markt aan te kunnen bieden, aldus el-Tibi.

Een faraonisch reliëf met het gezicht van een onbekend persoon zal binnenkort door Mexico worden teruggegeven aan Egypte nadat het drie jaar op de plank heeft gelegen bij de Mexicaanse douane. Volgens Ahmed Mostafa, hoofd van de Recovered Antiquities Department, zal het reliëf gerestaureerd worden en daarna te zien zijn in het Egyptisch Museum in Cairo. De begeleidende foto van het persbericht doet overigens zeer sterk vermoeden dat het om een goedkope vervalsing gaat.